

Οι Ατσαλάκωτοι, οι Χαλίφηδες και η εξουσία

Όλοι οι άνθρωποι των προέδρων και ο τρόπος με τον οποίο διαχειρίστηκαν την προνομιακή τους θέση

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΟΥΛΑ

Μια φράση που χρησιμοποιούν συχνά οι Βρετανοί για τους ανθρώπους που βρίσκονται δίπλα στην εξουσία είναι η εξής: «Το τζάκι πάντα σε τραβάει κοντά του, αλλά αν το πλησιάσεις πολύ θα καείς». Θα έχετε καταλάβει, βέβαια, τον υπαινιγμό του προλόγου. Το αν, ωστόσο, ο κ. Θ. Ρουσόπουλος κάπκε ή απλώς «τσουρουφλίστηκε» από τη φωτιά της εξουσίας, μένει να αποδειχθεί. Και τούτο διότι οι γνώμες δίστανται ακόμη και λίγες ώρες μετά τη σχεδόν προαναγγελθείσα αποχώρησή του: Στο στρατόπεδο της Ν.Δ. πολλοί απ' όσους ζητούσαν την κεφαλή του επί πίνακι, ήδη ανησυχούν στην πιθανότητα σύντομης επανάκαμψής του.

Η παραίτηση, ωστόσο, του κ. Ρουσόπουλου προσφέρει μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για μια σύντομη αναδρομή στους ανθρώπους που βρέθηκαν τα μεταπολιτευτικά χρόνια κοντά -πολύ κοντά- στο «τζάκι» της εξουσίας: Πέτρος Μολυβιάτης, Παναγιώτης Λαμπρίας, Μένιος Κουτσόγιωργας, Αντώνης Λιβάνης, Τηλέμαχος Χυτήρης, Νίκος Θέμελης, Θόδωρος Τσουκάτος, Γιώργος Πανταγιάς, Σωκράτης Κοσμίδης, Γιάννης Αγγέλου... Πρόσωπα τόσο ανόμοια μεταξύ τους, με ρόλους τόσο διαφορετικούς, σε εντελώς διαφορετικές εποχές, αλλά με ένα τόσο κοινό χαρακτηριστικό γνώρισμα: Για όλους τους προαναφερθέντες κάποια στιγμή χρησιμοποιήθηκε ο όρος «άνθρωπος του προέδρου».

Οι Ατσαλάκωτοι

Όλες οι προσπάθειες διερεύνησης των λόγων που κάποιοι εξ αυτών πέρασαν αλώβητοι από τη φωτιά της εξουσίας καταλήγουν μάλλον στην ίδια διαπίστωση: «Ατσαλάκωτοι» παρέμειναν εκείνοι που είτε απέφυγαν είτε κατόρθωσαν να διαχειρισθούν με επιτυχία τα αδιόρθωτα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, χωρίς επιπλέον να μπορεί να τους καταλογιστεί «παρασκηνιακός» -με την έννοια του υπόγειου και ύποπτος- ρόλος.

Χαρακτηριστικότερη είναι -χωρίς άλλο- η περίπτωση του κ. Πέτρου Μολυβιάτη. Καίτοι επί χρόνια ήταν η φωνή του ιδρυτή της Ν.Δ. Κωνσταντίνου Καραμανλή προς τους υπουργούς του, κανείς δεν θυμάται έστω μία αφορμή αρνητικού σχολιασμού του στον Τύπο, πόσω μάλλον δικής του συνέντευξης στα ΜΜΕ. Το πόσο δε διπλωματικός ήταν ο τρόπος που χειριζόταν ο κ. Μολυβιάτης ακόμη και την οργή του Καραμανλή όταν έπρεπε να τη μεταφέρει, το εξιστορεί ο κ. Γ. Βαρβιτσιώτης: «Κάποτε, στα μέσα του '70, με είχε πάρει τηλέφωνο και μου είπε "Γιάννη, δεν έχω μιλήσει με τον πρόεδρο, αλλά αν ήμουν στη θέση σου, στο νόμο που προωθείς θα προσέθετα τα εξής"...».

Ανάλογες -δηλαδή... ανύπαρκτες- σχέσεις με τον Τύπο επέλεξε να έχει λίγα χρόνια αργότερα και ο Αντώνης Λιβάνης ο οποίος επίσης πέρασε αλώβητος από τη φωτιά της εξουσίας, αν και για ολόκληρη σχεδόν την περίοδο παντοδυναμίας του Ανδρέα Παπανδρέου υπήρξε ο στενότερος συνεργάτης του. Σημειωτέον δε ότι ο ρόλος του Αντώνη Λιβάνη, όπως και του Πέτρου Μολυβιάτη, δεν ήταν μόνον συμβουλευτικός, καθώς επί χρόνια υπήρξε ο βασικότερος διαμεσολαβητής μεταξύ Παπανδρέου και υπουργών - βουλευτών του ΠΑΣΟΚ και όπως προκύπτει εκ του απο-

Δεξιά: Ο Πέτρος Μολυβιάτης υπήρξε επί πολλά χρόνια ο πιο στενός συνεργάτης και «εξ απορρήτων» του Κωνσταντίνου Καραμανλή. Κάτω, ο Αντώνης Λιβάνης που επίσης επί πολλά χρόνια είχε την ανάλογη προνομιακή θέση πλάι στον Ανδρέα Παπανδρέου.

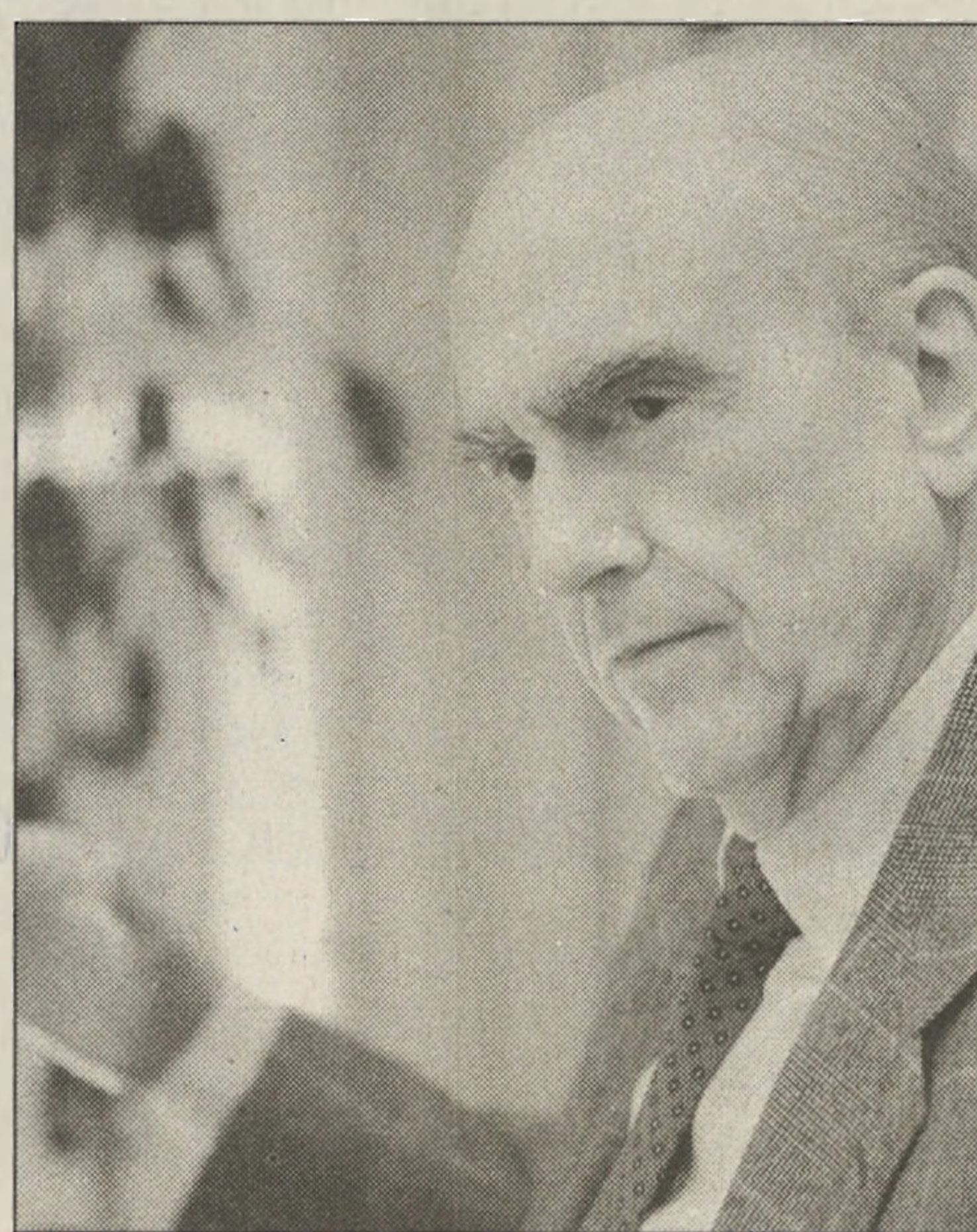

ICON

τελέσματος τα κατάφερε θαυμάσια. Για παρεμφερείς λόγους άκρως επιτυχημένες θεωρούνται οι αντίστοιχες θητείες τόσο του Νίκου Θέμελη, ο οποίος επί χρόνια μετέφερε «το κοινό αίσθημα» στον Κώστα Σημίτη, όσο και του Παναγιώτη Λαμπρία που -κάποια χρόνια νωρίτερα- είχε να αντιμετωπίσει μια επιπλέον δυσκολία: Να διατελέσει ως άνθρωπος του προέδρου και κυβερνητικός εκπρόσωπος καλούμενος έτσι καθημερινά να διαχειρίζεται -όχι μόνον τον Καραμανλή- αλλά και τους δημοσιογράφους. Και τα κατάφερε

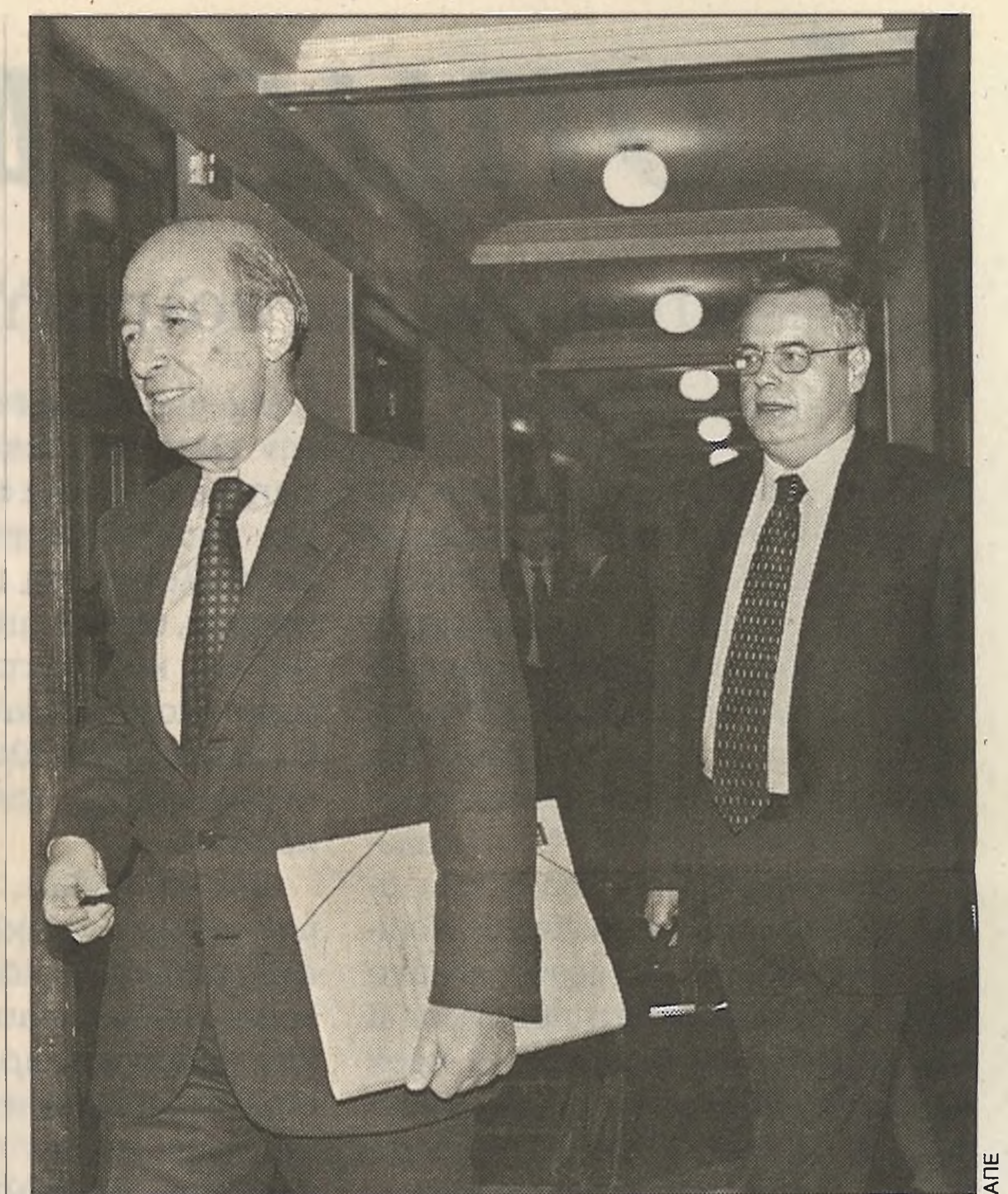

EUROKINIS

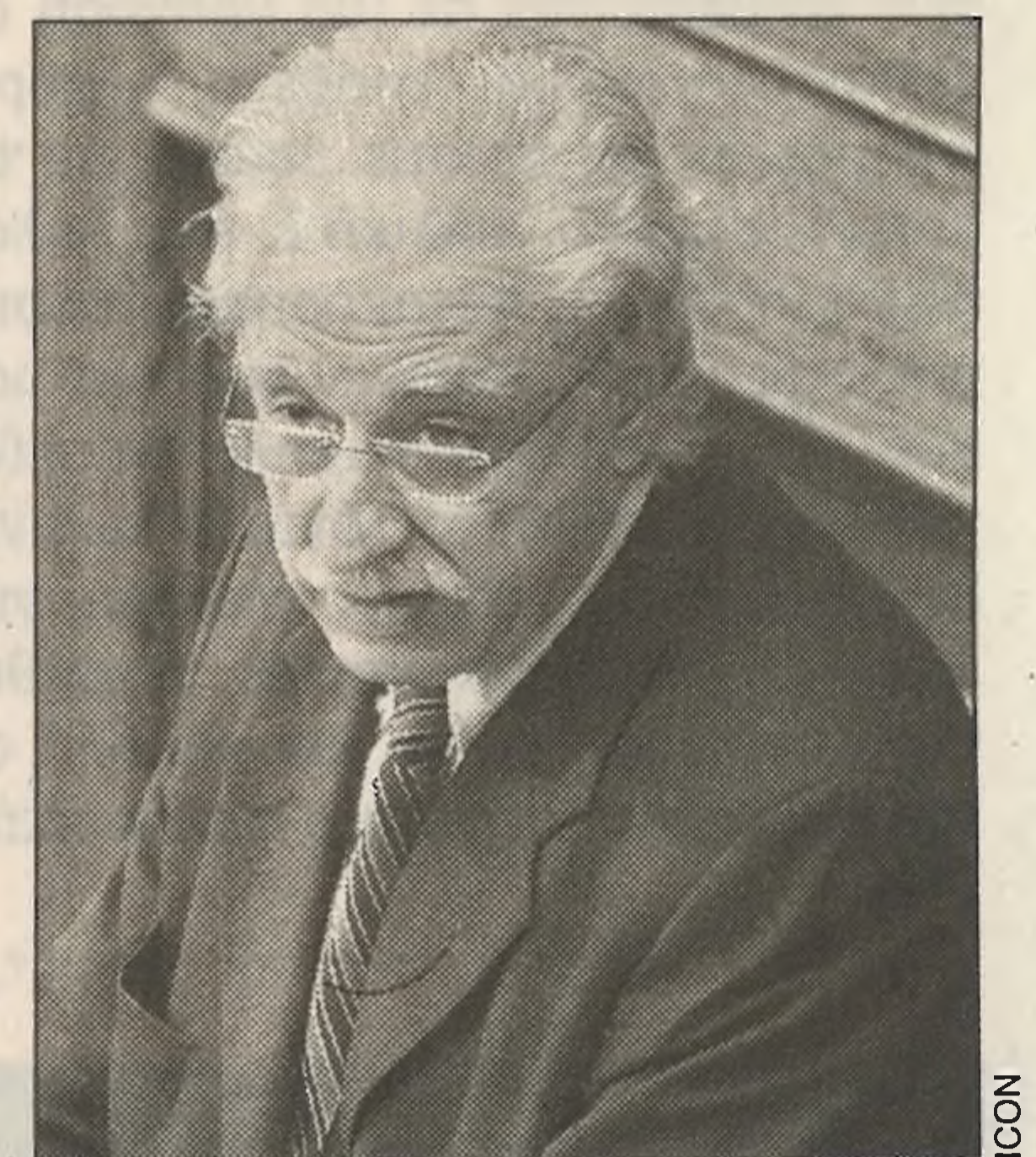
PRISMA

περίφημα -θυμούνται οι παλιότεροι- όχι μόνον κάρη στη διπλωματικότητά του αλλά και στη σπάνια αίσθηση του χιούμορ το οποίο επιστράτευε πρωτίστως στις δύσκολες στιγμές. «Συνταγή» που ακολούθησε επιτυχώς αργότερα και ο Τηλέμαχος Χυτήρης, ο οποίος μάλιστα δεν αξιοποίησε μόνον το χιούμορ του, αλλά συχνά και τις ποιητικές του γνώσεις για να διασκεδάσει τις δυσκολίες της «αντ' αυτού» θέσης που βρέθηκε δύο φορές: ως εκπρόσωπος τόσο του Ανδρέα Παπανδρέου όσο και του Κώστα Σημίτη.

ΑΠΕ

Επάνω, ο Νίκος Θέμελης με τον Κώστα Σημίτη. Δεξιά, ο Τηλέμαχος Χυτήρης που διετέλεσε συνεργάτης τόσο του Ανδρέα Παπανδρέου όσο και του Κώστα Σημίτη.

ICON

Οι Χαλίφηδες

Από τον υποδειγματικό τρόπο που χειρίστηκαν τα ΜΜΕ οι Παν. Λαμπρίας και Τηλ. Χυτήρης προκύπτει μια ακόμη βασική προϋπόθεση επιτυχούς περάσματος από τη φωτιά της εξουσίας την οποία, όχι τυχαία, επισημαίνουν οι επικοινωνιολόγοι: «Όταν είσαι άνθρωπος του προέδρου», λένε, «για να μην καείς, δεν πρέπει ποτέ να δώσεις ψήγμα δικαιώματος ότι εκμεταλλεύσαι προς ίδιον όφελος την εξουσία που πηγάζει από εκείνον που σε διόρισε».

Όσο απλοϊκή και αν νχει η συγκεκριμένη φράση, άλλο τόσο εξηγεί τους λόγους που πολλοί εκ των παντοδύναμων ανθρώπων της εξουσίας βρέθηκαν εν μιά νυκτί σπίτια τους. Το παράδειγμα του Μένιου Κουτσόγιωργα θα έπρεπε να «διδάσκειται» ως παράδειγμα προς αποφυγήν στους επόμενους. Όσοι έζησαν από κοντά εκείνη την περίοδο ακόμη θυμούνται ότι το τέλος του πανίσχυρου αντιπροέδρου του ΠΑΣΟΚ σήμανε από τη στιγμή που ο ίδιος άρχισε να συμπεριφέρεται ως «χαλίφης στη θέση του χαλίφη». Και μάλιστα με την υγεία του Ανδρέα Παπανδρέου ήδη εξασθενημένη.

Κάτι ανάλογο εξηγεί -τηρουμένων των αναλογιών- και τους λόγους της βίαιης αποπομπής των κ. Θ. Τσουκάτου και Γ. Πανταγιά από τον στενό πυρήνα των συνεργατών του κ. Κ. Σημίτη. Και στους δύο καταλογίστηκε ότι στη θητεία τους στο Μαξίμου ουκ ολίγες φορές χρησιμοποίησαν τη θέση τους για να «διευρύνουν» ανατιολόγητα τις αρμοδιότητές τους, εκθέτοντας εντέλει τον πρωθυπουργό που τους εμπιστεύθηκε.

Προϋποθέσεις για μια σχέση εμπιστοσύνης

Η τελευταία αυτή παρατήρηση «υποκρύπτει» μάλλον την έσχατη προϋπόθεση επιτυχίας για τους ανθρώπους των προέδρων, που δεν είναι άλλη από τις υγιείς σχέσεις τους με τον εκάστοτε εντολέα τους. Ως υγιείς, εξυπακούεται ότι νοοούνται οι σχέσεις αμοιβαίας εκτίμησης, ειλικρίνειας και εμπιστοσύνης. Αυτόνομο είναι ότι τούτο δεν εξαρτάται μόνον από τους ίδιους, αλλά και από τον χαρακτήρα του προέδρου που οφείλουν να υπηρετήσουν. Όπως γλαφυρά εξήγησε αυτή τη σχέση στην «Κ» ο κ. Τηλέμαχος Χυτήρης, «ο μόνος άνθρωπος του προέδρου πρέπει να τολμά κάποιες φορές να λέει και όχι, ο δε πρόεδρος να γνωρίζει ότι σε αυτές τις περιπτώσεις δεν πρέπει να επιβάλλεται διά της εξουσίας του». Η επισήμανση αυτή ενδεχομένως έχει τη σημασία της στην περίπτωση του κ. Ρουσόπουλου. Στον παρατηθέντα κυβερνητικό εκπρόσωπο δεν καταλογίστηκε ότι εκμεταλλεύθηκε τη θέση του προς ίδιον όφελος, όσο ότι υπερέβη κατά πολύ τις αρμοδιότητές του ως υπουργός Επικρατείας. Γι' αυτό και ένας εκ των παλαιότερων βουλευτών της Ν.Δ. αναρωτιόταν προχθές στη Βουλή αν η ευθύνη της παραίτησης του κ. Ρουσόπουλου βαρύνει περισσότερο τον πρωθυπουργό που του ανέθεσε τόσο πολλές εξουσίες ή τον ίδιο που δεν αρνήθηκε να αναλάβει κάποιες εξ αυτών...